

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна військова адміністрація
Хмельницька обласна рада
Хмельницький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

***«ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: ШЛЯХ ВІД
САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ
ЧЕРЕЗ УПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ЦІННОСТЕЙ ТА ПІДХОДІВ В ОСВІТІ –
ДО СИСТЕМНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ДЕРЖАВИ»***

збірник матеріалів круглого столу
(з міжнародною участю)

31 травня 2022 р.

Хмельницький, 2022

Україні, яка задекларувала свої наміри щодо майбутнього членства в Європейському Союзі варто вивчати європейський досвід інституалізації базових цінностей та впроваджувати подібні практики у нашому суспільстві.

Список використаних джерел та літератури

1. Амельченко Н. А. Цінності об'єднаної Європи // «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. 45 с.
2. Воллес Г. Динаміка створення інституцій ЄС // Європейська інтеграція / уклад.: М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох; пер. з нім. М. Яковлева. К.: Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2007. 394 с.
3. Географія розширення Європейського Союзу: URL: <http://infolight.org.ua/maps>.
4. Грицяк І. А. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: підручник / І. А. Грицяк, В. В. Говоруха, В. Ю. Стрельцов; за заг. ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, О. Рудіка, Л. Прокопенка, В. Стрельцова. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. 620 с.
5. Європейські цінності: реальність чи міф? // URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25131805.html>
6. Сорон Жак-Люк. Курс європейських інституцій: європейська головоломка: підручник / Жак-Люк Сорон; пер. з фр. за ред. В. І. Муравйова. К.: ІМВ, 2001. 444 с.
7. Стрельцов В. Ю. Ціннісний феномен європейського врядування: монографія. Х.: Вид-во «ДокНаукадержУпр», 2012. 272 с.
8. Чередниченко А. Європейські цінності: теоретичні засади формування // *Теорія та історія державного управління*. 2020, вип. 1(44). С. 20-25.
9. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи : монографія. К. : ВЦ «Академія», 2014. 208 с.

Біньковська Алла,

кандидат медичних наук, доцент кафедри
педіатрії, акушерства та гінекології
факультету післядипломної освіти
ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Розвиток української медицини у контексті євроінтеграції

Стаття присвячена проблемі реформування вітчизняних закладів вищої медичної освіти, як основи забезпечення ефективного функціонування медичної сфери. Актуальність теми зумовлена високим ступенем залежності запланованих та реалізованих змін в галузі медицини від знань, вмінь, навичок та досвіду фахівців медичних установ, отриманих на етапі до дипломного та післядипломного навчання.

Ключові слова: медична освіта лікарів України, євроінтеграція української медицини.

The article is devoted to the problem of reforming domestic institutions of higher medical education as the basis for ensuring the effective functioning of the medical sphere. The relevance of the topic is due to the high degree of dependence of the planned and implemented changes in the field of medicine on the knowledge, skills and experience of specialists in medical institutions obtained at the stage of undergraduate and postgraduate education.

Key words: medical education of Ukrainian doctors, European integration of Ukrainian medicine.

Здоров'я населення є інтегральним показником суспільного розвитку держави, могутнім фактором формування економічного і людського потенціалів. Саме тому

медична освіта займає вагоме місце в освітній політиці кожної країни. Розвиток медичної освіти в Україні органічно пов'язаний зі змінами, що відбуваються в суспільстві, яке інтегрується в європейський простір і визначає сучасний вектор свого розвитку. В цьому контексті актуальними стають питання вивчення позитивного зарубіжного досвіду розвитку медичної освіти, як складової професійної вищої освіти. Цей науковий пошук сприятиме вдосконаленню системи неперервної медичної освіти, формуванню національного кадрового потенціалу медичної сфери, виведенню її на рівень світових стандартів [4, 11].

Масштабний прогрес у галузі медицини і пов'язане з ним стрімке збільшення необхідної для підготовки лікаря фахової інформації актуалізує питання про інновації у вищій медичній освіті. Беручи до уваги всі ці умови, сучасні тенденції розвитку європейської медичної освіти передбачають широке впровадження в освіту високотехнологічного інформаційного навчального процесу. Найбільше це стосується України, яка в умовах відкриття кордонів між державами проходить процес повноцінного входження в єдиний Європейський освітній простір.

Кадрове забезпечення сфери охорони здоров'я є однією з ключових проблем реформи медичної галузі. Існує безпосередня залежність результативності й ефективності будь-якого процесу від його кадрового потенціалу. Рівень медицини суттєво впливає на життєдіяльність країни, здоров'я і добробут її громадян, міжнародний авторитет держави. Проблема якості підготовки кадрів продукує проблему якості надання медичної допомоги населенню.

У процесі об'єднання Європи, який супроводжується формуванням спільного освітнього простору з єдиними вимогами, критеріями і стандартами, важливою метою є консолідація зусиль освітянської та наукової громадськості задля забезпечення належних умов підготовки професійних кадрів світового рівня. Цей інтеграційний процес, що сформувався під егідою Болонської декларації, спрямований на впровадження загальноєвропейських норм в освіті і науці та поширення національних культурних і науково-технічних надбань серед європейських країн.

Важливим позитивним аспектом Болонського процесу є освітнє зближення і згуртування європейських держав. Насамперед це створить принципово нову атмосферу відкритості і співпраці всіх європейських країн.

Для України, у культурно-цивілізаційному аспекті, європейська інтеграція – це входження до єдиної сім'ї європейських народів, повернення до європейських політичних і культурних традицій. Перспектива європейської інтеграції – це вагомий стимул для успіху, економічної і політичної трансформації, що може стати основою національної консолідації. Європейська інтеграція, таким чином, стає ключовою ланкою відкриття України світові, переходу від закритого тоталітарного до відкритого демократичного суспільства [9, 11].

Останнім часом зросла увага вищих навчальних закладів України, у тому числі й тих, що підпорядковані Міністерству охорони здоров'я України, до питань Болонського процесу. Наша країна поступово приводить систему вищої освіти у відповідність до вимог Болонської конвенції. Однак це не є самоціллю, а швидше - нагальною потребою - поліпшити якість вітчизняної вищої освіти у плані її змістовного наповнення.

Вища освіта в Україні сьогодні нагромадила багато проблем, які, на жаль, застарілими методами вирішити неможливо. До таких проблем належать:

- загрозлива тенденція до погіршення якості вищої освіти. З введенням навчання за рахунок фізичних та юридичних осіб показник якості навчання постійно знижується.

- відсутність передових наукових технологій через постійне скорочення системи фінансування у закладах освіти, які є основою університетської підготовки. Крім того, вітчизняна система наукових ступенів складна порівняно з загальноєвропейською, і це ускладнює мобільність викладачів та науковців у Європі;

– напруга у зв'язках між освітянами і працедавцями, між сферою освіти і ринком праці. Готувати фахівців за кошти державного бюджету без визначеного працевлаштування – це недопустима розкіш для держави. Недопустима розкіш для України також готувати таких фахівців, які ще протягом року адаптуються на робочому місці. За європейськими стандартами, дипломований фахівець з приходом на робоче місце відразу професійно виконує свої посадові обов'язки. Гарантією цього має бути диплом і авторитет вищого навчального закладу, який він закінчив. Також існує багато специфічних проблем української медичної вищої освіти, заради вирішення яких вища медична школа повинна здійснити кардинальні структурні перетворення [5, 9].

Ці структурні перетворення можуть знайти себе, насамперед, у положеннях Болонського процесу, основними з яких є:

- побудова Європейського простору вищої освіти як передумови розвитку мобільності громадян з можливістю їх працевлаштування;
- посилення міжнародної конкурентоспроможності систем вищої освіти;
- досягнення більшої сумісності та порівнянності систем вищої освіти;
- формування та зміцнення інтелектуального, культурного, соціального та науково-технічного потенціалу окремих країн та Європи у цілому;
- підвищення визначальної ролі університетів у розвитку національних та європейських культурних цінностей;
- змагання з іншими системами вищої освіти за студентів, кошти та престиж.

Стояти осторонь від цього медична спільнота Україна не може. Освітнє медичне середовище зацікавлене діяти на всіх напрямках Болонського процесу. Ми розуміємо, що вищим навчальним закладам Міністерства охорони здоров'я України необхідно активізувати проведення таких реформ. Оскільки реформа медицини не можлива без реформування медичної освіти [5, 9].

Реформа медичної освіти в Україні має переслідувати дві мети: зробити більш ефективною систему охорони здоров'я й оптимізувати витрати держави на підготовку медиків.

За даними експертів, 50% випускників вищих медичних навчальних закладів не працюють за фахом, що фактично означає неефективне використання бюджетних коштів. Оптимізувати витрати можна, змінивши саму схему підготовки фахівців, – акцентувати на практичних заняттях і ускладнити доступ до отримання вузькоспеціалізованих знань [3, 8].

В Україні, як і на більшій частині пострадянського простору, наголос зроблено на теоретичну складову навчання – реальні практичні навички студенти-медики отримують лише на старших курсах, тоді як за кордоном починають стажуватися в клініках уже на другому році навчання. Останнє можливе завдяки тому, що в Європі високорозвинута система університетських клінік. В Україні ж всі клінічні медичні заклади перебувають на межі повного знищення.

Продовжуючи рух у напрямку Болонської декларації важливо уникнути зайвих ризиків, а також не звести перетворення до рівня поверхневих конференцій і незначущих розмов. Результати перетворень повинні надати молоді можливість, засвоюючи кращі традиції європейського наукового простору, розбудувати наше суспільство до рівня передових і заможних країн.

На думку фахівців, головним фактором із забезпечення європейського рівня якості вищої медичної освіти в Україні є трансформація медичної освіти через запровадження “Decentralized Training Platforms і впровадження в навчальний процес e-learning (електронної освіти)”. В сучасних умовах, для молодого покоління найбільш актуальним є спілкування та навчання в режимі online, що якнайкраще забезпечує засвоєння навчально-методичного матеріалу, скомп'юнованого у відповідності до новітніх інформаційно-комунікативних технологій. Отже, класична аудиторна підготовка студента-медика, що нині існувала, при е-навчанні може бути доповнена online-навчанням або, за потреб, повністю замінена online-навчанням [4, 7, 10].

Отже, інтернет-навчання має включати: студента та/або студентів, викладачів, адміністраторів, які мають можливість навчатися/навчати в мережі. Потенційним джерелом практично-орієнтованого е-контенту виступає інтернет. Ефективність е-навчання за умов належного використання інноваційних віртуальних технологій створює унікальні можливості щодо формування та удосконалення фахових знань, вмінь та навичок у студентів-медиків за відсутності пацієнтів, але із застосуванням комп'ютерних програм з е-пацієнтами і залученням симуляторів, які забезпечують створення віртуальної реальності діагностичних обстежень за допомогою сучасних приладів і обладнання, а також різноманітних медичних лікувальних втручань (наприклад – в умовах віртуальної операційної) [3, 4].

Організоване таким чином е-навчання з певного розділу навчальної дисципліни із залученням якісного і змістовного контенту лікувально-діагностичного спрямування може бути використане для індивідуальних самостійних позааудиторних робіт студентів за принципом смарт-освіти. Смарт-освіта включає широкий діапазон інструментальних засобів доставки навчального контенту та забезпечує створення зручних умов спілкування е-учня з е-викладачем та з е-адміністрацією. Таке навчання передбачає створення різноманітних навчальних платформ і постійне оновлення віртуального освітнього середовища, яке віддає переваги гнучким мобільним і зручним у використанні освітнім програмам, що реалізується із залученням до викладання і онлайн-спілкування найкращих представників європейського і українського професійного співтовариства [4, 6].

Тобто, впровадження смарт-освіти та формування різноманітних інтернет-платформ навчання є одним з головних та рухомих кроків у напрямку до підвищення можливостей у самореалізації студентів та викладачів; становлення прямих контактів з профільними клінічними медичними установами та закладами вищої медичної освіти в Європі, що має призвести до ще більшого поширення мережі програм обміну студентів, аспірантів, викладачів; укладання договорів про співробітництво в різних сферах медичної галузі. За цих обставин стає можливим вирішення питання щодо кадрового дефіциту викладачів в Україні, коли в умовах смарт-навчання утворюється освітня спільнота, до якої входять кваліфіковані і соціально відповідальні викладачі з сучасним глобальним світоглядом європейського медичного працівника [4, 8].

Також цифрове-навчання надає можливість не лише здобути ґрунтовні знання з теоретичних напрямків медицини, але й засвоїти техніку маніпуляційних навичок, необхідних для роботи на сучасному діагностичному та лікувальному обладнанні, що має у найближчий час потрапити до медичних закладів України. Залучення до інтернет-навчання провідних європейських лікарів допоможе українським студентам-медикам ознайомитися з протоколами надання сучасної медичної допомоги в Європі, набути навички стандартизації прийняття рішень і постановки діагнозу, засвоїти принципи менеджменту в медичній галузі, емоційно відчувати свою конкурентоспроможність і готовність до надання медичних послуг європейського рівня [1, 2, 4].

Таким чином, проголошення Україною курсу на євроінтеграцію вимагає підвищення якості підготовки лікарів відповідно до міжнародних медичних стандартів. Україна активізувала інтеграцію в європейський освітній медичний простір в 2005 році після підписання Болонської угоди. З цього часу МОЗ та вища медична школа України системно проводять адаптацію до дипломної та післядипломної освіти лікарів шляхом запровадження єдиної європейської кредитно-трансферної системи та оновлення медичної законодавчої бази.

Список використаних джерел та літератури

1. Воронкін О.С. Організація дистанційних технологій навчання на основі комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/vsunud/2015-6E/vosnjzu.htm>.

2. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
3. Дистанційне навчання в системі медичної освіти (перший досвід кафедри нормальної фізіології ЗДМУ) / О. Г. Куц та ін. *Медична освіта*. 2017. № 4. С. 85-89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mosv_2017_4_21.
4. Лахтадир Т.В., Турбал Л.В. Цифровий та електронний розвиток медичної освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Методика викладання європейської інтеграції*. С. 74-77.
5. Левицька А. Формування готовності майбутніх лікарів до міжкультурної взаємодії як педагогічної проблеми. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 28, Т. 2. 2020. С. 226 – 231.
6. Лисенко А. Ю. Організація зворотного суб'єкт-суб'єктного зв'язку і застосуванням дистанційних технологій на етапі післядипломної освіти. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. № 1–2 (54–55). С. 68–73.
7. Роль сучасних інформаційних технологій у забезпеченні якості медичної освіти / В.М. Лісовий та ін. Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку): матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Тернопіль, 16–17 трав. 2019 р.) / Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського. Тернопіль: ТНМУ «Укрмедкнига», 2019. С. 22–24.
8. Онлайн-курси як складова змішаного навчання на клінічних кафедрах / Михайловська Н.С., Олійник Т.В., Міняйленко Л.Є. Стецюк І.О. *Науковий вісник інноваційних технологій*. 2018. №2 (18). С. 5-17.
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
10. Федорчук, М.В. Сутність і стан впровадження електронної освіти в Україні. Право і безпека. Київ: Наук. думка, 2017. С. 61-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2015_4_14
11. Patricio Madalena. The Bologna Process – a global vision for the future of medical education / M. Patricio // *Medical Teacher*. 2018. Vol. 32, №. 4. P. 305-315.

Блажесва Ольга,
заступник директора з навчально-
виховної роботи навчально-виховного
комплексу № 6
м. Хмельницького
Андріюк Наталія,
учитель української мови та літератури
навчально-виховного комплексу № 6
м. Хмельницького

Формування європейських цінностей в Новій українській школі

У статті розглянуто поняття ціннісної освіти, форми взаємодії педагога та здобувача освіти в процесі формування європейських цінностей в Новій українській школі. Проаналізовано вплив шкільного середовища на формування цінностей учнів.

Ключові слова: суспільство (society), цінності (values), освіта (education), шкільне середовище (school environment), взаємодія (interaction), діалог (dialogue).